

Türkiye-Ortadoğu Uluslararası Dostluk ve İşbirliği Sempozyumu

Mukaddes ARSLAN*

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, “Türkiye-Ortadoğu Uluslararası Dostluk ve İşbirliği Sempozyumu” adı ile 3-5 Kasım 2009 tarihleri arasında Antakya/Hatay’da, geniş katılımlı bir sempozyum düzenledi. Sempozyum oturumları; 3 Kasım 2009 Salı günü ve 4 Kasım 2009 Çarşamba günü olmak üzere 2 gün sürdü. 5 Kasım 2009 Perşembe günü ise, Suriye-Halep’e bir kültür gezisi düzenlendi. Burada bulunan tarihi ve turistik mekânlar gezildi. Sempozyum Açılış Konuşmaları ve Oturumlarında 24 konuşmacı yer aldı. Dikkatle izlenen konuşmalarda, Türkiye’nin Ortadoğu politikaları ve Ortadoğu ülkeleri ile dün-bugün-yarın çizgisinde karşılıklı işbirliği imkânları ortaya konuldu.

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi tarafından 3-5 Kasım 2009 tarihleri arasında Antakya/Hatay’da düzenlenen “Türkiye-Ortadoğu Uluslararası Dostluk ve İşbirliği Sempozyumu” açılış konuşmaları ve bildirimleri, yine aynı Kurum tarafından kitap halinde yayımlandı. Eserin künyesi şu şekildedir: *Türkiye-Ortadoğu Uluslararası Dostluk ve İşbirliği Sempozyumu*, (Hazırlayan: Mukaddes Arslan), Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Yayını, Ankara 2011, XVI+464 s.

Başbakanlık Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi, Hatay Valiliği, Antakya Belediye Başkanlığı, Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörlüğü, Ortadoğu Stratejik Araştırmaları Merkezi -ORSAM- ve Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu -DEİK- işbirliğinde gerçekleşen Sempozyum bildirimleri şu kısımlardan oluşmaktadır: Sempozyum Programı (s.VII), Sempozyum Katılımcıları (s.XI), Sunuş (s.XIII); Sempozyum Açılış Konuşmaları:

* Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Başkanlığı Uzmanı. E-posta: mukaddesarlan11@gmail.com

Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı Prof. Dr. Cezmi Eraslan (s.1), Ortadoğu Stratejik Araştırmalar Merkezi -ORSAM-Başkanı Hasan Kanbolat (s.3), Mustafa Kemal Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. M. Şerafettin Canda (s.5), Antakya Belediye Başkanı Doç. Dr. Lütfü Savaş (s.9), Hatay Valisi Mehmet Celalettin Lekesiz (s.11); Açılış Konferansı: Ali Arslan: “Türkiye’nin Ortadoğu Politikaları” -İngilizce- (s.13), Ali Arslan: “Türkiye’nin Ortadoğu Politikaları” -Türkçe- (s.19); 1. Oturum Bildirileri: Ruhsar Pekcan: “Türkiye-Suriye Ekonomik İlişkilerine Bakış” (s.27), Çetin Gürcün: “Türkiye Turizmine Genel Bir Bakış” (s.39), Muhammed Adil: “Türkiye-Ortadoğu Arasında Dostluk ve İşbirliğinde Kültür ve Sanatın Rolü”-Arapça- (s.43), Muhammed Adil: “Türkiye-Ortadoğu Arasında Dostluk ve İşbirliğinde Kültür ve Sanatın Rolü” -Türkçe- (s.47); 2. Oturum Bildirileri: Özlem Tür: “Türkiye-İsrail İlişkileri” (s.53), Oytun Orhan: “Türkiye-Suriye İlişkilerinde Stratejik İşbirliği Dönemi” (s.57), Veysel Ayhan: “Türkiye-Lübnan İlişkileri” (s.65); 3. Oturum Bildirileri: Esat Arslan: “Türkiye-Suriye-Irak İlişkileri: Yakın Dönem” (s.83), Serhat Erkmen: “İşgalden Sonra Türkiye-Irak İlişkileri” (s.91), Suphi Nazım Tevfik: “Türkiye-Irak İlişkileri” (s.97), Hasan Turan: “Kerkük Sorunu” (s.105); 4. Oturum Bildirileri: Esin Dayı: “Hatay Devleti’nden Anavatana İlhak’a Hatay Gazetesi” (s.111), Selma Yel: “Hatay’ın Anavatana İlhakının Yurtdışı Basındaki Yansımaları” (s.187), Süleyman Hatipoğlu: “Hatay Halkının Anavatana Bütünleşme Çabaları” (s.209), Mehmet Tekin: “Hatay Devleti Millet Meclisi ve Meclis Tutanakları” (s.227), Mukaddes Arslan: “Sözlü Tarih Yöntemi ve Arşiv Belgeleri Işığında Albay Şükrü Kanatlı ve Birliğinin Hatay’a Girişi” (s.249); 5. Oturum Bildirileri: Selim Kaya: “Haçlı Seferlerinin Ortadoğu’ya Etkileri” (s.309), Songül Çolak: “Bir Oryantalistin -Gerard De Nerval-Bakış Açısıyla 19. Yüzyılda Ortadoğu” (s.327), Ahmet Gündüz: “Ortadoğu’da İki Osmanlı Şehri: Kerkük ve Antakya (1548-1550 Tarihli Tahrir Defterlerine Göre)” (s.349), Gürhan Bahadır: “Farklı Medeniyetlerin Bir Arada Yaşamalarına İyi Bir Örnek Olarak Antakya” (s.363); Sempozyum Haberleri: 1. Basın Haberleri (s.385), 2. Fotoğraflar (s.419); Dizin (s.447).

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı Prof. Dr. Cezmi Eraslan'ın 'Sunuş' yazısı, Ortadoğu Coğrafyasının öneminden bahisle, bu topraklarda bölge halklarının 16-20. asırlar arası devrede, Osmanlı barış şemsiyesi altında rahat ettiğini ve bu dönemde insanların dil, din, ırk, renk farkı olmadan kardeşçe yaşadığını ifade eden cümlelerle başlamaktadır (s.XIII). Cezmi Eraslan, Türkiye Cumhuriyeti'nin kurulduğu günden beri, büyük kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün 'Yurtta Sulh, Cihanda sulh' ilkesiyle bölge barışına katkı sağladığını belirtmekte ve şu görüşlere yer vermektedir: "21. asrın başında yine Türkiye, aynı ideal ile merkez ülke olarak bölgesinin tarihi ve kültürel kardeşliğini yeniden canlandırmaya çalışmaktadır. Hatay'ın anavatana katılımının 70.yılında bölge ülkeleriyle arasındaki sınırların sadece haritalarda geçerli olduğu bir dönemin önderliği yine Türkiye'den gelmiştir" (s.XIII).

Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Atatürk Araştırma Merkezi Başkanı Prof. Dr. Cezmi Eraslan Açılış Konuşmasında, "Üzerinde yaşadığımız coğrafya, tarih boyunca insan hayatına mana veren kavram ve müesseselerin doğduğu, geliştiği ve dünya hayatına şekil verdiği bir konuma tekabül ediyor. Bu coğrafya, yer altı ve yer üstü zenginlikleriyle dünyanın her tarafında gelişen, büyüyen ve ön safta yer bulmak isteyen ülkelerin daima dikkatini çeken bir özelliğe sahiptir. İkili, bölgesel, küresel çatışmaların eksik olmadığı bu coğrafya, ancak şiarı 'yurtta sulh, cihanda sulh' olabilen büyük liderlerin inisiyatifiyle bir barış halesi ile çerçeveleme, çevreleme şansını bulabilmiştir" diyerek tekrar Ortadoğu coğrafyasının önemine dikkat çekmiştir (s.1). Cezmi Eraslan'ın konuşmasından önemli satırbaşları şu şekildedir: "Bugün yine coğrafyamızın hassasiyetini ifade ederek devam edeyim. Bir yandan Hatay Devleti'nin Türkiye'ye katılımının 70.yılına girerken, diğer yandan 500 yıllık bir tarihi geçmiş, bir kültür, bir siyaset halesi içerisinde birlikte yaşamış bulunduğumuz komşularımızla, artık sınırların neredeyse ortadan kalktığı bir noktaya gelmiş bulunuyoruz ve bunun önemini idrak ediyoruz. Bu

tür gelişmeleri yine, uzun tarihi ve kültürel geçmişe sahip, imparatorluk bakiyesi olan milletler ortaya koyabilecektir. Dostluk, işbirliği, kardeşçe yardımlaşma ve bir arada barış içinde yaşama azmini her geçen gün daha ileriye götürecek iradeyi ancak bizlerin ortaya koyabileceğini ifade etmek istiyorum”(s.2).

Hasan Kanbolat, Açılış Konuşmasında şu görüşlere yer vermektedir: “Türkiye olarak önceliğimiz her zaman üst düzey siyaset ve ekonomi alanındaki gelişime öncelik veriyoruz. Ancak, iki ülke arasındaki etkileşimi kültürel boyuta taşımak ve bu konuda aydınların etkisini artırmak da önemlidir. Aydınlar ancak bir arada olduğu zaman barış kökleşir ve daha sıkı bağlarla bir araya gelmemizi sağlar. Türkiye bu konuda deneyimlidir. Türkiye, Karadeniz Ekonomi Teşkilatı’nı kurmuştur ve bu teşkilat uluslararası arenada çalışmalarını sürdürmektedir. KEİ’ye bakarak biz de Doğu Akdeniz’de bir işbirliği örgütü kuralım. Bu bölgede birlikte iş yapmanın, bir teşkilat kurup sistemli şekilde işbirliği başlatıp projeler üretelim. Bu bölgede sistematik bir hareket gerçekleştirelim... Ayrıca, Kafkasya’da ve Balkanlarda aydınlar arasında diyalogu sağlayan kuruluşlar vardır. Bu oluşum şeklini Ortadoğu’ya uygulayalım” (s.3-4).

Prof. Dr. Şerafettin Canda Açılış Konuşmasında şu görüşlerini ortaya koymaktadır: “Misakı Milli sınırları içinde olup da Atatürk’ün çabalarıyla Türkiye’ye katılan son ilimiz olan Hatay’dan Ortadoğu’ya baktığımızda Türkiye, büyük Atatürk’ün aydınlık izinde yürüyen laik, demokratik cumhuriyetiyle tüm Ortadoğu ülkelerinin en güçlü ve en ileri ülkesidir. Ortadoğu’daki yakın ve uzak komşu ülkelerimizde yaşanan kan, gözyaşı ve sürekli çatışmalara baktığımızda Türkiye’nin bir istikrar ve barış adası olduğu ve bunun en önemli dayanağının Cumhuriyet devrinin Cumhuriyet yönetiminin nesiller boyu devam eden nizamları olduğunu görmekteyiz”(s.6-7).

Doç. Dr. Lütfü Savaş Açılış Konuşmasında, “Etnik ve dini yapı bakımından karışık nüfusu, her yöne giden yolların kesişme noktasında önemli bir ticaret merkezi oluşu, doğu ve batı kültürlerinin birleşme noktasında bulunması Antakya’nın vazgeçilmez bir sanat ve

kültür merkezi olmasını sağlamıştır... Antakya'nın stratejik konumu, Anadolu'nun ve Akdeniz'in Ortadoğu'ya açılan kapısı ve İpek Yolu'nun bir uzantısı olması dolayısıyla Antakya tarih boyunca Akdeniz, Ortadoğu ve Anadolu'ya hâkim tampon bölge olmuştur. Bu medeniyet şehri bugün de Ortadoğu için stratejik önemini korumaktadır” diyerek Antakya kentinin önemine dikkat çekmektedir (s.9-10).

Hatay Valisi M. Celalettin Lekesiz ise Açılış konuşmasında, “Türkiye'nin güçlü ekonomisi, güçlü demokrasisi ve Avrupa Birliği konusundaki kararlı duruşuyla kaydettiği ilerlemelerin bölge açısından, Ortadoğu açısından çok büyük bir yarar ve katkı sağladığını düşünüyorum. Bunların işbirliğine dönüştürülmesi, hiç de hayal değildir. Kaldı ki son aylarda bunun somut örneklerini görüyoruz. Elimizdeki iki aylık veriler dahi sosyal, ekonomik ve kültürel alanda çok ciddi gelişmelerin ortaya çıktığını rakamsal olarak gösteriyor” demektedir (s.12).

Sempozyumun Açılış Konferansında, Ali Arslan konuşmuştur. Ali Arslan, “Türkiye'nin Ortadoğu Politikaları” başlıklı konuşmasında, “Her ne kadar İslam, Araplara ait bir din olarak kabul edilir olsa da aslında İslam'ı evrensel bir din yapan Türklerdir. Bugün İslam'ın evrensel bir din ve güce dönüşmüş olması Türkler sayesinde gerçekleşmiştir. Türkler İslam'ı Arap Yarımadasından Orta Asya, Kafkaslar ve Balkanlara taşımışlardır. Araplar karşılaştıkları her zor durumda Türklerden yardım talep etmişlerdir. Türkler her zaman İslam'ı dış tehditlere karşı korumuşlardır” demektedir (s.19). Ali Arslan konuşmasında şu görüşlere de yer vermektedir: “Neo-Osmanlılık gerçekçi değildir. Neo-Osmanlılık dış politikası yürütecek ne bir miras ne de güç vardır. Osmanlı İmparatorluğu global rekabetten dolayı bölgede baskın bir güce sahipti. Bölgede yaşayan halkların Osmanlılara ihtiyacı vardı. Günümüzde Türkiye global bir başrol üstlenme potansiyeline sahip değildir. Ayrıca Ortadoğu ülkeleri Osmanlı Devletine İslami perspektiften bakıyorlardı. Halbuki aynı ülkeler şu an milliyetçi bir perspektif ve yaklaşıma sahipler. Bu ülkelerin Osmanlı Devleti'ne yapmış oldukları gibi Türkiye'yi de kucaklamalarını beklemek çok mantıklı değildir” (s.24).

Açılış konferansı sonrası, sempozyum oturumlarına geçilmiştir. 1.Oturumda “Türkiye-Suriye İlişkileri: Ekonomi ve Turizm” başlığı altında, Ruhsar Pekcan, Çetin Gürcün ve Muhammed Adil konuşmuşlardır. Ruhsar Pekcan, “Türkiye-Suriye Ekonomik İlişkilerine Bakış” başlıklı bildirisinde, Türkiye ile Ortadoğu ülkeleri Suriye, Irak, İran, Ürdün, Filistin, Lübnan İş Konseylerinden bahsetmektedir (s.30). Türk-Suriye İş Konseyi, Suriye ve Türkiye arasındaki ticari ve ekonomik ilişkileri geliştirmek ve derinleştirmek, Suriye ve Türkiye arasındaki potansiyel işbirliği alanlarını ortaya koymak, Ekonomik ilişkilerimizin çeşitlendirilmesi amacıyla alternatif iş fırsatları sunmak, Suriye ve Türkiye iş çevreleri arasında yeni işbirliklerinin kurulması için ortam yaratmak, İkili ekonomik ve ticari ilişkilerimizde karşılaşılan problemlerin çözümünde öncü olmak amaçlarını taşımaktadır (s.31).

Çetin Gürcün, “Türkiye Turizmine Genel Bir Bakış” başlıklı bildirisinde, “Türkiye turizmi, sektörün dışında oluşan çeşitli olumsuz etkenlere ve konjonktüre bağlı dalgalanmalara, kriz dönemlerine rağmen hızlı büyüme trendini son on yılda da sürdürdü. Bu süreçte turizm alanında en hızlı büyümeyi gerçekleştiren ülkelerden biri olan Türkiye, uluslararası sıralamada üst pozisyonlara doğru ilerleyerek dünyada ilk on ülke arasında yer aldı” demektedir (s.39).

Muhammed Adil, “Türkiye-Ortadoğu Arasında Dostluk ve İşbirliğinde Kültür ve Sanatın Rolü” başlıklı bildirisinde, “Türkiye bölgeyle müşterek tarihi, köklü bir devlet olması ve stratejik mevki itibarıyla tüm bu bölgeye karşı tarihi bir sorumluluk taşımaktadır. Şüphesiz ki bu sorumluluk tarihi derinliğiyle de bağdaşmaktadır. Selçuklular ve Osmanlılar sadece Türkler için değil, Araplar ve tüm dünya için de şanlı bir tarih çizmişlerdir. Kanımca Türkiye’nin bölgesel rolü bölgede vazgeçilmez bir rol haline gelmiştir” ifadelerini kullanmaktadır (s.48).

2.Oturumda “Türkiye-Suriye İlişkileri: Dostluk ve İşbirliği” başlığı altında, Özlem Tür, Oytun Orhan ve Veysel Ayhan konuşmuşlardır. Özlem Tür, “Türkiye-İsrail İlişkileri” başlıklı bildirisinde, Türkiye-İsrail ilişkilerinin her zaman Filistin meselesi ile ilgili gelişmele-

rine bağılı kaldığını belirtmekte ve Türkiye-İsrail'in geleceğine yönelik olarak iki senaryodan bahsetmektedir: “Senaryoların birincisi Türkiye'nin arabuluculuk rolü gereği olarak İsrail ile ilişkileri belirli bir mesafede tutabileceği ve eleştirilerine devam etmesidir. Bu durumda bir taraftan çok yüksek perdeden olmamakla birlikte İsrail'e yönelik eleştirilerini korurken arabuluculuk rolünü oynamaya çalışacaktır. Diğer senaryo ise Türkiye'nin eleştirilerin dozunun düşürmeden, baskı yöntemi ile İsrail'in davranışlarında bir değişim sağlamaya zorlama çabası içinde olmasıdır” (s.56).

Oytun Orhan, “Türkiye-Suriye İlişkilerinde Stratejik İşbirliği Dönemi” başlıklı bildirisinde, “Suriye ile 2000'li yıllarda sağlanan gelişme, Türkiye'nin komşuları ile ilişkilerini geliştirme arayışlarının en önemli ve başarılı ayağını oluşturmaktadır. Son yıllarda iki ülkenin ilişkilerinin belirlenmesinde stratejik çıkar hesapları kadar, hatta bazen daha öncelikle ortak tarih, kültüre dayanan kimlik öğeleri büyük önem taşımaya başlamıştır. Belki de bu yüzden Türkiye-Suriye arasında çok boyutlu ve içten bir ilişki geliştirilebilmiştir” demektedir (s.57). İsrail-Suriye barışında ilerleme sağlandığı, ABD-Suriye arasındaki problemler çözüldüğü oranda Türkiye-Suriye yakınlaşmasının derinleşerek stratejik düzeye varma şansı bulunmaktadır (s.63).

Veysel Ayhan, “Türkiye-Lübnan İlişkileri” konulu bildirisinde, “Lübnan etnik mezhepsel yapısıyla Orta Doğu'nun en karışık ülkelerinden biridir. Lübnan'da günümüzde Müslüman ve Hıristiyan dinlerine bağlı 20'nin üstünde mezhep bir arada yaşamaya çalışmaktadır. Lübnan politikasında etkin olan aktörlerin başında Marunîler, Dürzîler, Sünniler ve Şiiler gelmektedir” diyerek mezhepler arasındaki çatışmalara dikkat çekmektedir (s.65-66). 2005 sonrası Türkiye-Lübnan ilişkileri hızlı bir gelişme göstermiştir. İlişkilerin gelişmesinde birçok faktörün yanı sıra Lübnanlı grupların Türkiye'ye bakişının değişmesi de etkin olmuştur (s.79).

3.Oturumda “Irak” başlığı altında, Esat Arslan, Serhat Erkmen, Suphi Nazım Tevfik ve Hasan Turan konuşmuşlardır. Esat Arslan, “Türkiye-Suriye-Irak İlişkileri: Yakın Dönem” başlıklı bildirisinde, “Türkiye-Suriye-Irak ilişkilerinin iyileştirilmesinde Hatay, gerek

güvenlik gerekse toplumsal bitişken ve bütünleşikliği ile bölgede yaşayan halklara yönelik sınır aşan yönetimler için bir model oluşturmaktadır. Diğer bir deyişle Türkiye Cumhuriyeti, Ortadoğu'ya doğru yapılacak açılımlarında Hatay ilini eksenin çıkış noktası olarak kullanmalıdır” demektedir (s.90).

Serhat Erkmen, “İşgalden Sonra Türkiye-İrak İlişkileri” başlıklı bildirisinde, “İrak'ta işgal sonrası siyasal süreç dönemlere ayrılabilir. Bu dönemlerden birincisi 2003-2005 dönemidir. Bu dönem, ABD işgalinin başlayıp Türkiye'nin güvenlik endişelerinin artmaya başladığı dönemdir. Bu süreçte asıl mesele Türkiye ve Iraklıların karşılıklı tehdit algılaması üzerine inşa ettikleri şüphe ve belirsizlikti. Türkiye işgalin yarattığı etkilere karşı çok ciddi tepkiler vermişti. Baştan beri Irak Savaşı'na karşıydı ve bunun Irak'ta bir bölünmeye yol açacağını savunuyordu” ifadelerini kullanmaktadır (s.91).

Suphi Nazım Tefvik, “Türkiye-İrak İlişkileri” başlıklı bildirisinde, “İrak kraliyet devleti 1921 yılında kurulmuştur. Türkiye ise Osmanlı'nın yıkılışından sonra 1923 yılında kurulmuştur. Bu iki genç devlet arasında birçok çekişmeler ve ihtilaflar vardı, ancak her iki devletteki seçkin ve akıllı devlet adamları bu anlaşmazlıkları giderme yolunda iki ülke arasında gerçek bir dostluk kurma alanında büyük çaba harcamış oldular” şeklinde görüşlerini aktarmaktadır (s.97).

Hasan Turan, “Kerkük Sorunu” başlıklı bildirisinde, Kerkük şehrinin tarihi özelliğini net olarak ortaya koymaktadır: “Kerkük bir Türkmen şehridir. Osmanlı döneminde Kerkük'te çıkan belgelerde bu durum belirtilmektedir. Ama aynı zamanda kentte Şii, Hıristiyan, Musevi ve Kürtler de bulunmaktadır. Bu gruplar bütün Osmanlı döneminde sorunsuz bir şekilde yaşamışlardır. Kerkük, 1918 yılında İngilizler ateşkes ilan edilene kadar Musul vilayetinin bir şehriydi ve işgal edilmemişti. Bu nedenle Türkiye Büyük Millet Meclisi Musul vilayetini Misak-ı Milli sınırları içinde tutmuştur. Lozan Antlaşmasından sonra Musul vilayeti Irak'a tabii olmuştur. Bunun ilk sebebi petroldür” (s.105-106). Hasan Turan, “İsteğimiz Türkiye'nin Kerkük'ü ve Kerküklüleri yalnız bırakmamasıdır. Çünkü mevcut güç dengesinde Türkmenlerin savaşma gücü bulunmamaktadır, büyük

boyutlu bir sorun yaşanmaktadır... Türkiye burada çok önemli bir rol oynamalıdır. Çünkü ABD'ye, Türkmenler lehine en güçlü baskıyı uygulayabilecek ülke Türkiye'dir" diyerek Türkiye'nin Kerkük için önemine dikkat çekmektedir (s.107-108).

4.Oturumda "Hatay'ın Yakın Tarihi" başlığı altında, Esin Dayı, Selma Yel, Süleyman Hatipoğlu, Mehmet Tekin ve Mukaddes Arslan konuşmuşlardır. Esin Dayı, "Hatay Devleti'nden Anavatana İlhak'a Hatay Gazetesi" başlıklı bildirisinde, "18 Mayıs 1928'de Halep'te Vahdet adıyla Türkçe yayınlanan gazete -Nuri Genç ve Refik Halid Karay- daha sonra, 1938 Haziran'ında İskenderun'da 'Hatay' adı ile yayımlanmaya başlamıştır" diyerek, Hatay Devleti'nin kuruluş tarihi olan 2 Eylül 1938'den Anavatan'a ilhakına kadar (29 Haziran 1939) ki süre içerisinde Hatay gazetesinde Hatay Devleti ile ilgili yer alan haberlerin gün gün takip edilerek incelendiğini, konu ile ilgili haberler veya alıntılarının gazetede ki orijinal yazılımı ile verildiğini belirtmektedir (s.111).

Selma Yel, "Hatay'ın Anavatana İlhakının Yurtdışı Basındaki Yansımaları" başlıklı bildirisinde, "Aslında 1930'lu yıllardan itibaren Hatay'la ilgili sürecin Türkiye lehine çözümlenebileceği belli olmaya başlamış gibidir. Özellikle 1937-1939 yılları arasındaki basın haberleri değerlendirildiğinde bu sonuca ulaşmak mümkündür" (s.187) demekte ve şu ifadelerle yer vermektedir: "Türkiye bugün için de uluslararası meselelerin çözümünde her zamankinden çok daha büyük fırsatlara ve yönlendirme tesirine sahip hale gelmiştir. Bunu yaparken de öncelikle Boğazlar ve Hatay meselesinin çözümünde kullanmış olduğu stratejiyi takip etmeli ve de önce ülke menfaatlerinin kazanımında, sonra da bölgesel barışın temininde öncü rol oynayabilecek güçte olduğunu gösterebilmelidir"(s.208).

Süleyman Hatipoğlu, "Hatay Halkının Anavatanla Bütünleşme Çabaları" başlıklı bildirisinde, Hatay'ın kurtuluşunda bazı kişilerin ve kurumların gösterdiği fikri ve kültürel çabalardan bahsetmektedir. Bu çabalarda Yeni Mecmua, Yıldız, Vahdet gibi gazeteler, Antakya ve İskenderun Yurdu dernekleri, Selamet-i Belde, Gençspor Kulübü, Hatay Erkinlik Cemiyeti, ayrıca kalemlerini fikir silahına çeviren

Vedi Münir, Şükrü Balcı, Nuri Genç, Selim Çelenk, Refik Halit (Karay) gibi yazarlar bulunmaktadır (s.222).

Mehmet Tekin, “Hatay Devleti Millet Meclisi ve Meclis Tutanakları” başlıklı bildirisinde, Hatay Devletinin 2 Eylül 1938’de kurulduğunu, bu devletin 10,5 ay sürdüğünü ve Hatay Millet Meclisininin 29 Haziran 1939’da oybirliğiyle Türkiye Cumhuriyeti’ne katılma kararı aldığını, Hatay’ın 23 Temmuz 1939’da 63. il olarak Anavatana katıldığını belirtmekte (s.228) ve bildirisinde, Hatay Devleti Millet Meclisi ve Meclis çalışmalarını yansıtan zabıtlara yer vermektedir.

Mukaddes Arslan, “Sözlü Tarih Yöntemi ve Arşiv Belgeleri Işığında Albay Şükrü Kanatlı ve Birliğinin Hatay’a Girişi” başlıklı bildirisinde, 5 Temmuz 1938 tarihinin, Türk birliklerinin Hatay’a girişi ve zafer tarihi olduğundan bahisle, “Bu tarih, aynı zamanda nihai çözüme giden yolda en önemli kilometre taşlarından birisidir” demektedir ve “1918’de başlayan ve 19 yıl süren Hatay’ın işgal ve esaret yılları bu tarihte son bulmuştur. Bu tarihten sonra Hatay’ın tarihi seyri değişmiş ve adım adım zafere doğru gidilmiştir. Osmanlı’dan koparılan topraklar içerisinde, geri alınan tek Türk toprağı Hatay olmuştur. Türk ordularınının Hatay’a girişi, Hatay davasında aktif, etkin bir rol oynamış ve hatta diyebiliriz ki bir ön basamak teşkil etmiştir” ifadelerine yer vermektedir (s.267).

5.Oturumda “Medeniyetler Buluşması: Antakya” başlığı altında, Selim Kaya, Songül Çolak, Ahmet Gündüz ve Gürhan Bahadır konuşmuşlardır. Selim Kaya, “Haçlı Seferlerinin Ortadoğu’ya Etkileri” başlıklı bildirisinde, Haçlı Seferlerinin, XI. yüzyılın sonlarında Avrupa dünyasının Kudüs’ü kurtarma sloganı ile Türkleri Anadolu’dan atmak ve bütün Ortadoğu’yu ele geçirmek için başlattığı siyasî amaçlı dinî motifli askerî bir hareket olduğunu, 1096-1291 arasında yaklaşık 2 asırlık bir dönemi kapsadığını ve bu dönemde 9 büyük sefer yapıldığını belirtmektedir (s.309). “Haçlılar din parolası ile çıktıkları Haçlı Seferlerinde Ortadoğu’da sadece vahşet, korku ve yağma icra ettiler. Haçlı Seferlerinin Ortadoğu’ya etkileri siyasi, coğrafi, dini, sosyal ve ekonomik her alanda ama daha çok olumsuzluklarla dolu oldu”(s.324).

Songül Çolak, “Bir Oryantalistin -Gerard De Nerval-Bakış Açısıyla 19. Yüzyılda Ortadoğu” başlıklı bildirisinde, oryantalizm kavramına açıklık getiriyor: “Bugün oryantalizm ya da şarkiyatçılık, en genel haliyle doğu bilimi olarak tanımlanmakta, oryantalist -şarkiyatçı- ise doğu bilimcisi olarak adlandırılmaktadır” (s.327). Gérard de Nerval, Fransız dünyasının içinde yetişen bir yazardır. ‘Doğu’da Seyahat’ adlı eseri, 1851 yılında yayımlandı. Bildiride, Nerval’in eserinde yer alan kölelik, harem, peçe, çok eşlilik gibi oryantalist imgeler yazarın bakış açısıyla değerlendirilmeye çalışılmıştır (s.331-345).

Ahmet Gündüz, “Ortadoğu’da İki Osmanlı Şehri: Kerkük ve Antakya (1548-1550 Tarihli Tahrir Defterlerine Göre)” başlıklı bildirisinde, Kerkük ve Antakya’nın XVI. yüzyıl ortalarındaki fizikî, demografik ve ekonomik yapısı hakkında 1548 ve 1550 tarihli tapu-tahrir defterlerindeki verilerden yola çıkarak bilgiler aktarmaktadır. Osmanlı Devletinde yeni fethedilen bir bölgenin idarî, zirai ve sosyo-ekonomik yapısının tespiti için yapılan sayımlar neticesinde oluşturulan defterlere Tapu-Tahrir Defteri denilmekteydi. Bölge ile ilgili ayrıntılı bilgileri kapsayan ve idarî teşkilatı da gösteren defterlere Mufassal denilirdi (s.349-350).

Gürhan Bahadır, “Farklı Medeniyetlerin Bir Arada Yaşamasına İyi Bir Örnek Olarak Antakya” başlıklı bildirisinde, Türkmenlerin XI. yüzyılda Antakya bölgesine geldiğinde, Bizans valisinin baskıcı yönetiminden bunalan Antakya halkının, Anadolu Selçuklu Sultanı Süleyman Şah’ı Antakya’ya çağırarak şehri ona teslim ettiğini ve böylece Antakya’da Selçuklu döneminin başladığını belirtmektedir (s.378). “Selçuklu Sultanı Melikşah’ın 1086’da Antakya Valisi olarak atadığı Yağısıyan, 1086-1098 arası Antakya’yı yönetti. Haçlıların Antakya’yı ele geçirmesinden sonra kurulan Antakya Haçlı Kontluğu, 1098-1268 arasında yaklaşık 170 yıl Antakya’da hüküm sürdü. Böylece Antakya’da Emeviler, Abbasiler, Tolunoğulları, İhşidiler, Hamdaniler, Bizanslılar ve Selçuklular hâkimiyet kurdu”(s.378).

“Sempozyum Haberleri” kısmında ‘Basın Haberleri’ ve ‘Fotoğraflar’a yer verilmiş. Basın Haberleri olarak, Sempozyum hakkında görsel ve yazılı basında çıkan haberler derlenmiş (s.385), Sempozy-

yum fotoğrafları ise esere ayrı bir renk katmıştır (s.419). Eserin son kısmında yer alan “Dizin” ise, eserde aranan kelimelerin sayfelerine kolaylıkla ulaşılması açısından kayda değerdir (s.447).

Türkiye-Ortadoğu ilişkileri, zengin bir tarihi geçmiş ve ortak kültür mirasına sahiptir. Osmanlı Devleti'nin bu topraklarda hüküm sürdüğü asırlar, bu bölgede yaşayan tüm insanlara barış, huzur ve istikrar sağlamıştır. Ancak özellikle 1. Dünya Savaşı sonrası ortaya çıkan tablo, son derece karanlık ve ürkütücü olmuş, asırların barışı bir anda bozulmuş, düşmanlıklar ve savaşlar ön plana çıkmıştır.

Atatürk'ün ‘Komşularıyla ve bütün devletlerle iyi geçinmek, Türkiye siyasetinin esasıdır’ sözünde de belirtildiği gibi Türkiye, özellikle kendi komşularıyla ve bütün dünya ülkeleriyle barış içerisinde yaşamak istemektedir. Türkiye Cumhuriyeti Devleti'nin Kurucusu Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün ‘Yurtta Sulh, Cihanda Sulh’ ilkesi, dünden bugüne ve yarınlara, hem Türkiye'nin, hem de diğer bölge ülkelerinin oluşturacakları barış ekseninde temel hedef ve vazgeçilmez ana ilkedir. Türkiye'nin güçlü ekonomisi ve demokrasisi, Ortadoğu ülkelerine büyük bir katkı sağlamıştır. Ortadoğu ülkeleriyle son yıllarda siyasi, sosyal, ekonomik ve kültürel alanlarda işbirliğinde ciddi anlamda gelişmeler kaydedilmiştir. Dolayısıyla Türkiye ve Ortadoğu ülkeleri arasında dostluk ve işbirliğinin sağlanması son derece önemlidir. Bu dostluk ve işbirliği, tarihi bir borçtur, tarihi bir görevdir, tarihi bir gerekliliktir.

Elimizdeki eser, Türkiye ve Ortadoğu Ülkelerinin tarihine ayna tutuyor, geçmişine ve geleceğine dair görüşler sunuyor. Eser, karşılıklı dostluk ve işbirliğinin geliştirilmesi çalışmalarına yer veriyor ve üzerinde durulan konulara yeni bir bakış açısı getiriyor. Bu eserde Türkiye ve Ortadoğu Ülkelerinin dünü irdeleniyor, bugünü mercek altına alınıyor, geleceği ise yeni yaklaşımlarla ortaya konuluyor. Dolayısıyla yayınlanan eserin kendi alanında Türkiye ve Ortadoğu Ülkeleri arasında dostluk ve işbirliğinin geliştirilmesi çabalarına katkı sağlayacağı inancı ve düşüncesindeyiz.